

(המשך מעמוד 6)

תה ה התלהבות גדולה. אנשי הבטחון יהיו גיבורי האומה. האם יעזו ראשי המפלגות במצב כזה להתנגד להפיכה צבאית, שתתעטף באיצטלה של צורך בטחוני?

בר: זה יהיה תלוי בכוחות הנגדיים — בהסתדרות, במפלגות, במפא"י עצמה. עדיין קיים בארץ כוח רב המפורז במיסדות שונים. אם כוחות אלה יתנגדו להפיכה, לא יהיה זה דבר פשוט לבצע. יש גם לקחת בחשבון את יהדות הצולם. המישטר זקוק לכסף יהודי לעצם קיומו. הפיכה צבאית יכולה להפריע לזרם הכסף. מכאן שגוה הרבה יותר לביגוריון להישאר שליטיהוד באיצטלה של מישטר דמוקרטי פורמאלי, כמו עתה.

אני: מיגבלות אלה לא יעצרו את נעריהחצר — ד"ר, פרס וכו' — לחולל הפיכה אחרי מותו של בןגוריון. מה, לדעתך, הסיכויים במקרה כזה?

בר: קודם כל זה תלוי בפקוד צה"ל באותה תקופה. כיום אין עוד לדין אוהדים רבים בצמרת הוצבא. קרנו ירדה שם מאוד. ספק רב אם ד"ר או ד"ר ימצאו קבוצת קצינים די חזקה כדי לחולל הפיכה.

אני: נניח לרגע שתימצא קבוצה כזאת.

בר: במקרה כזה תהיה חשיבות מכרעת לעמדת המפלגות האחרות. ביחוד למפלגות שיש להן תנועות קיבוציות. לקיבוצים יש נשק, קצינים וחיללים מאנשיהמילואים. אם הקיבוצים יתנגדו להפיכה צבאית, לא תוכל זו להתבסס.

אני: בתנאי שהקיבוצים יהיו מוכנים אף הם להשתמש בכוח לשבירת ההפיכה.

בר: כמובן. חוץ מזה יש חשיבות רבה מאוד להסתדרות. אם ההסתדרות תתנגד להפיכה ותכריז על שביתה כללית, תתמוטט ההפיכה כמו הפוטש של קאפ"י. לכן חשוב מאוד מי ישלט בהסתדרות. לעת עתה אין לאנשי ד"ר כל דריסתרגל שם. (זה היה לפני סילוקו של לבון מן ההסתדרות).

אני: גם כאן צריכים לקחת בחשבון את המצב הפוליטי והבטחוני. אם מחוללי הפיכה ישלטו על מערכתהבטחון, יוכלו לייצר מתיחות בטחונית ולגרום להיסטאריה המונית, שחקל על מלאכתם.

סיכמנו כי הפיכה צבאית בישראל אמנם אינה בלתיאפשרית, אך שיש לה רק סיכויים קלושים להצלחה.

★ ★ ★

הכרזי נשק אטומי?

מכחינה צבאית, האמין בר בשילוב של כוחחץ (שריון + חילאחיר) עם הגנה מרחבית.

בשעתו, כאשר באה הצוללת הראשונה לישראל, כתב העולם הזה מאמר שהביע בזהירות פיקפוק מתון בחיזונו של נשק יקר זה למערך הצבאי הישראלי. לפני שפירסמנו כתבה זו, התייעצתי עם בר. שמחתי לשמוע כי דעתו היתה זהה: שחילאחיר הישראלי יוכל לבלא את אותם התפקידים המיועדים לצוללות, וכי חשוב הרבה יותר להשקיע את האמי צעים הדלים של ישראל במטוסים ובשריון.

בפיתוח שני החילות הטכניים האלה הצטיין במיוחד חיים לסקוב, אותו שיבח בר תמיד. באות השיחות התמרמר בר על היחס המחפיר לו זכה לסקוב בסוף כהונתו. דומני שהביע יחס חיובי דומה גם לרמטכ"ל הנוכחי.

באחת השיחות האחרונות דיברנו על האפשרות של חדירת התקופה האטומית למרחב שלנו. שאלתיו מה תהיה דעתו אם יוצע לישראל להצטייד בנשק גרעיני.

תשובתו היתה כי מדינה ענייה, כמו ישראל, אינה יכולה לשלם בעת ובעונה אחת גם בעד נשק גרעיני וגם בעד נשק רגיל. אם תקנה נשק אטומי, תצטרך לחתור, בליט ברירה, על הצטיידות במטוסים ובטאנקים חדישים. בבוא שעתמלחמה תמצא כי אין בכוחה לעמוד בפני האויב אלא בנשק אטומי, מפני שאין לה נשק יעיל אחר. במלים אחרות: אחרי הצטיידות בנשק אטומי, התפרז, אוטומטית, כל מלחמה למלחמה אטומית, על כל תכונותיה המחרידות.

אותה בעייה עימדה, כמובן, גם בפני מצביאי ארצותהברית. גם להם שוב אין אפשרות לימוד במלחמה רצינית אלא תוך שימוש בנשק אטומי, שיביא בהכרח להתאבדות הודית. בר סיפר לי בדיחה על כך. לזכרו נוצר מצב אשר בו יכולה ארצותהברית להגיב על התגרות סובייטית רק באולטימטום הבא: "אם לא תפסיק להכות אותי, אתאבד!"

מעל לכל הערכותיו בשטח הצבאי המיקצועי, ריחפה אמונה שחזרה ונשנתה בשיחות פרטיות: שבמרוצת השנים ישתנה המאזן הצבאי במרחב לרעת ישראל, עם התחדשות החברה הערבית וגיוס יעיל יותר של הפוטנציאל המלחמתי שלה. על כן חובה היא להשיג שלום במרחב בשנים הקרובות, כל עוד קיים הפער הנוכחי לטובת ישראל. לא הפתעתי לשמוע דעה זו מפי אדם המשמש למעשה כיועץ צבאי לראשהממשלה. שמעתי אותה לא פעם, בשיחות פרטיות, מפי יועצים אחרים של ראשהממשלה ושליחיו, המבטאים בפומבי ובאוזני בןגוריון דעות אחרות לגמרי.

בר גם לא האמין כי מושכלראשון הוא שחברה נחשלת אינה יכולה להקים צבא יעיל. לפני כמה שנים אמר לי שאם שליט צבאי, כמו גמאל עבד אלנאצר, ירכז את כל כוחו בשטח הצבאי בלבד, יוכל להקים צבא חזק שיסכן את ישראל. חלקתי על דעה זו, ועודני חולק עליה.

בין הסאר הזהיר בר מפני הפרות ממדיו של נצחון צה"ל בימינו. "לולא התערבות הברטים והצרפתים", אמר לי פעם, "היה מיבצעקדש מתקדם בצורה אחרת לגמרי". הוא לא יפקפף בעליונות צה"ל, אולם האמין כי לולא עזרת הורים, היתה המלחמה אורכת תקופה הרבה יותר ארוכה, דורשת קורבנות הרבה יותר תמורים. הלקח: אין לקבל כדבר מובן מאליו שכל מלחמה בערבים, אף במצב הנוכחי, תהיה קלה או זולה. הן מלחמת תשי"ח והן מלחמת סיני התנהלו בתנאים מיוחדים, ואשליה היא לחשוב כי כל מלחמה עתידה תתפתח באותה צורה.

אולם בר לא היה פסימי לגבי צה"ל. להיפך, הוא היה אופטימי למדי. כראש הקתדרה להיסטוריה צבאית באוניברסיטת תלאביב בא כמעט עם הקצונה הצעירה של צה"ל, ומגע זה עורר אותו מאוד. "כאשר הסרנים של היום יהיו אלופים ואלופיםמשה, יהיה לנו צבא טוב, בעל רוח חיובית", אמר לי לא מכבר.

★ ★ ★

"גם אתה תבין!"

לפני שנה הראה לי בר את הספר שפירסם בגרמניה. יש בו פרקים על ישראל ועל יחסיה עם הערבים, החוזרים בדיוק נמרץ על קו התעמולה הרשמי. כעסתי על כך, ואף רמזתי לו זאת. הוא השיב: "זה בשביל הגויים. עוד מעט אפרסם מהדורה ישראלית, בעברית, ושם אשנה את הנוסח מכמה בחינות."

בכלל רגזתי לא פעם על הפער הרב בין דיעות בר, כפי שהכרתין משיחות פרטיות, לבין הדעות שהביע במאמריו, ביחוד בהארץ. אומנם, לעיתים הצליח להכניס למאמריו נימה ביקורתית. למחרת מיבצעסיני הוכיח, למשל, כי המערך המצרי, ערב המיבצע, היה הגנתי — דבר שהפריך לחלוטין את טענת בןגוריון, שהצבא המצרי התכונן לפלוש לישראל. גם במאמרים אחרים הכליל לא פעם רמזים שקורא חדימבט יכול היה להבחין בהם.

אולם כמה קוראים חדימבט ישנם? בשביל הקורא הנורמאלי, שאינו מתעמק במאמרים כמו בספריקודש, היתה למאמרי בר בשורה אחת: בןגוריון צודק תמיד.

לכן לא הפתעתי כאשר פירסם בר, לפני כמה שבועות, את שני המאמרים המפורסמים, בהם הביא חומר סודי שקיבל מידי שמעון פרס, הצדיק את בןגוריון בפרשתלבון ושען כי הבחירה היחידה בארץ היא בין בןגוריון לבין סנה. גפשתיו כעבור ימים אחדים בבית קפה, ניגשתי אליו ואמרתי לו: "דוקטור, אני שומע כי הרבה קוראים מרוגזים עליך בגלל מאמרים אלה."

הוא השיב: "לא חשוב. מי שיודע לקרוא, הבין את המאמר."

אמרתי: "אני לא רוצה לכעוס עליך. לכן לא קראתי את המאמרים."

הוא חייך: "תקרא. גם אתה תבין."

* הפיכה צבאית של הימין בגרמניה, אחרי מלחמתהעולם הראשונה, שחוטלה ללא שפיכתזמים, כאשר האגודות המקצועיות הכריזו על שביתה כללית.

דגל

עגולות שטוחות

באריזה כפולה 37 אגורות

הנך מחליט לקנות תקליט

קנה **מקולנוע** תחליף לטלוויזיה

ההמצאה האחרונה בשטח ייצור תקליטים

- מקולנוע — התקליט התי
- מקולנוע — תקליט הפלא של מקולית
- מקולנוע — הבידור לקטן ולגדול
- מקולנוע — המתנה היעילה לכל מטרה

להשיג בכתי מסחר לתקליטים וצעצועים

"מקולית" רח' המנור 15, טל: 81694

שתו ותהנו טבעי ומופוסטר